

працівників, через що розвивається саме підприємство. Поліпшення системи управління соціальними процесами на підприємстві як прямо, так і безпосередньо забезпечує найкращі результати підприємства та подальший його розвиток.

Література

1. Большой экономический словарь / Под ред. А. Н. Азрилияна. — 4-е изд. доп. и перераб. — М.: Институт новой экономики, 1999. — 1248 с.
2. Энциклопедический социологический словарь / Под ред. Осипова Г. В. — М.: РАН ИСПИ, 1995. — 940 с.
3. Соціологія: короткий енциклопедичний словник. Уклад.: В. І. Волович, В. І. Тарасенко, М. В. Захарченко та ін.; Під заг. ред. В. І. Воловича. — К.: Український Центр духовної культури, 1998. — 736 с.
4. Большой толковый социологический словарь (Collins). — Том 2 (П-Я): Пер. с англ. — М.: Вече, АСТ, 1999. — 528 с.
5. Горняк О. В. Напрямки та чинники розвитку сучасного підприємства // Актуальні проблеми економіки. — № 6. — 2002. — С. 35—40.

Стаття надійшла до редакції 22.05.2007

УДК: 377:334(477)

С. Б. Вільчинська,

Хмельницький національний університет

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ МАЛОГО БІЗНЕСУ

АНОТАЦІЯ. Праця присвячена виявленню значення рівня підготовки підприємців у забезпеченні ефективності функціонування підприємств сфери малого бізнесу, ролі їх професійного навчання та функцій державних органів у цьому процесі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Малий бізнес, підприємництво, професійне навчання, професійні знання, кваліфікація, бізнес-планування.

Останнім часом увага багатьох науковців приділяється дослідженням особливостей функціонування малих підприємств. Поте переважна більшість з них або не акцентує увагу на зна-

ченні підготовки підприємців малого бізнесу та проблемах з цим пов'язаних, або досить узагальнено зауважує про їх існування.

В сучасних умовах успішний розвиток сектора малого бізнесу в економіці України стримується рядом суттєвих перешкод, серед яких не останньою за значенням є нестача підприємців-фахівців, які б володіли досвідом підприємництва в ринкових умовах. В процесі досліджень було встановлено, що 98 % причин банкрутства малих і середніх фірм пов'язані з недостатньо правильним управлінням [5, с. 345]. При цьому більше 40 % причин зумовлена недостатньою діловою кваліфікацією керівників [6, с. 6]. Звідси помилки у практиці прийняття рішень.

В силу своєї специфіки малий бізнес висуває особливі вимоги до якості спеціалістів: вони повинні бути професіоналами найвищої кваліфікації, бути компетентними в різних сферах діяльності підприємства, володіти достатнім рівнем мобільності для швидкого реагування на різні непередбачені ситуації, що постійно мають місце в процесі функціонування підприємств. Проте на практиці сучасний стан підготовки підприємців малого бізнесу в Україні характеризується низьким управлінським рівнем, відсутністю основ ведення планової роботи та передбачення, досвіду та культури ринкових відносин. Ці та низка інших чинників значно гальмують повноцінний розвиток малого бізнесу в Україні, зменшують рівень ефективності його функціонування.

З метою створення сприятливих умов для становлення та ефективного розвитку малого підприємництва в Україні прийнято Закон «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» [2], розроблені та діють цільові регіональної Програми підтримки малого бізнесу. Серед комплексу взаємопов'язаних заходів важливе значення належить впровадженню дієвої системи підготовки та перепідготовки кадрів для підприємницької діяльності, що дозволяє охопити навчання не лише діючих підприємців, а й тих, котрі тільки починають власну справу.

Згідно з Положенням про порядок надання Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття послуг з професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації [3], управління підвищенням кваліфікації підприємницьких кадрів для малого бізнесу здійснюється шляхом:

- професійного навчання незайнятих громадян з професій, спеціальностей і напрямків, які дають змогу зайнятися підприємницькою діяльністю;
- працевлаштування соціально незахищених категорій населення на підприємствах малого бізнесу;
- проведення короткотермінових курсів з основ підприємницької діяльності з особами, які прагнуть реалізувати свої підприємницькі ініціативи через започаткування власної справи;
- проведення бізнес-тренінгів для керівників малих підприємств з метою підвищення їх кваліфікації і сприяння ефективності розвитку малого бізнесу;
- сприяння підвищенню рівня кваліфікації підприємців через стажування та впровадження новітніх технологій у вітчизняному виробництві;
- проведення семінарів-тренінгів з професійної підготовки молоді до підприємницької діяльності;
- створення бізнес-центрів методичної та консультаційної підтримки розвитку малого підприємництва на селі.

В м. Хмельницькому відповідно до Закону України «Про державну підтримку малого підприємництва» [1] діє Регіональний фонд підтримки підприємництва по Хмельницькій області. Одним з основних напрямів роботи фонду є проведення бізнес-навчання серед суб'єктів підприємницької діяльності та безробітних.

За сприянням Хмельницького обласного центру зайнятості на підставі тендерних угод Хмельницький міський центр зайнятості проводить навчання безробітних на двотижневих курсах з основ підприємницької діяльності. Навчальний план підвищення компетенції безробітних розрахований на 84 години і включає наступні дисципліни: основи управління власним бізнесом, маркетингова стратегія, ціноутворення, управління фінансами, правове регулювання підприємницької діяльності, податкове регулювання малого бізнесу, бізнес-планування, основи знань щодо здорового способу життя. Підсумком навчання є написання та захист бізнес-плану.

Курси з основ підприємницької діяльності організовуються на базі Хмельницького міського центру зайнятості понад шість років. При цьому кількість безробітних, які проходять підготовку, щороку зростає. Так, у 2004 р. їх кількість становила 58 осіб, у 2005 — 84 особи, протягом 2006 р. навчання пройшли 112 осіб. Це свідчить про підвищення активності в сфері

малого бізнесу, а також про усвідомлення підприємцями необхідності набуття додаткових знань у сфері функціонування малих підприємств.

Процес навчання на курсах з основ підприємницької діяльності сприяє підвищенню компетентності майбутніх підприємців у різних сферах діяльності та мобільності для швидкого реагування на різні непередбачені ситуації, набуттю знань та навичок планової роботи, яка являється найбільш результативним з відомих способів ефективного використання та координації ресурсів підприємства з метою забезпечення його прибуткового розвитку. За висловлюванням Г. Бланке: «Планування – самий ефективний спосіб мобілізації кращих якостей: вміння думати, пов'язувати інтереси та визначати цілі. Воно дозволяє управляти змінами, дає можливість знаходити самий ефективний спосіб максимізації росту» [7, р. 46].

Головний сенс планування полягає в підвищенні ефективності діяльності підприємства шляхом цільової орієнтації та координації всіх процесів, виявлення ризиків і зниження їх рівня, підвищення гнучкості та адаптованості до змін. Воно дозволяє досить точно виявити сильні та слабкі сторони підприємства, що виступає передумовою ефективної його діяльності, оцінити виробничий потенціал фірми, співвіднести його зі стратегічними та тактичними цілями, що закладаються в перспективні та поточні плани підприємства. З цієї точки зору планування означає системну підготовку до формування майбутнього стану фірми.

Виходячи з результатів професійної діагностики безробітного, набутих ним знань з організації підприємницької діяльності та аналізу його бізнес-плану комісія з питань одноразової виплати допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності надає висновок щодо здатності безробітного до підприємницької діяльності. До складу комісії, створення якої ініціює центр зайнятості, включаються представники обласного та міського центрів зайнятості, міської державної адміністрації, представники з управління економіки, регіонального фонду підтримки підприємництва по Хмельницькій області, організацій (об'єднань) роботодавців та профспілок.

На підставі висновку директор центру зайнятості відповідно до Порядку надання допомоги по безробіттю [4], приймає рішення про одноразову виплату допомоги, на підставі якого безробітний може зареєструватися як суб'єкт підприємницької діяльності в органах міськвиконкому та розпочинати підпри-

ємницьку діяльність. Згідно інформації Відділу активної підтримки безробітних Хмельницького міського центру зайнятості протягом 2006 р. 87 % осіб, що закінчили курси, отримали одноразову допомогу для організації підприємницької діяльності.

Отже, в сучасних умовах діючі підприємці, а також ті, хто ще тільки вирішив зайнятися власним бізнесом, повинні чітко усвідомлювати необхідність систематичного підвищення рівня своєї кваліфікації, загальної та управлінської компетентності, професіоналізму, набуття вмінь мобільності та гнучкого реагування на швидкі зміни оточення. Лише за таких умов вони зможуть забезпечити можливість існування та ефективного ведення підприємницької діяльності у сфері малого бізнесу.

Література

1. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» від 19.10.2000 р. № 2063-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 51—52. — Ст. 447.
2. Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» від 21.12.2000 р. № 2157-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 7. — Ст. 35.
3. Положення про порядок надання Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття послуг з професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації // Наказ Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства освіти і науки України від 13.02.2001 р. № 53/59.
4. Порядок надання допомоги по безробіттю, у тому числі для одноразової її виплати для організації безробітними підприємницької діяльності // Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 20.11.2000 р. № 307.
5. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. пос. / Під заг. ред. А. І. Кредитова; Пер. з рос. Н. Кіт, К. Серожим. — К., 2000. — 448 с.
6. Уткин Э. А. Кочетков А. И. Управление персоналом в малом и среднем бизнесе. — М.: АКАЛИС, 1996.
7. Harold Blanche, quoted in Marvin Bower, The Will to Manage. — New York: Mc Graw-Hill, 1966.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2007